

A PALPENTES

DURADA

45 MINUTS

DIFICULTAT

CAPACITATS

- Pensar i comunicar
- Descobrir i tenir iniciativa
- Conviure i habitar el món

ÀMBITS

Ós bru

Hàbitat pirinenc

Espai compartit

Cultura i Patrimoni

ÀREES

- Descoberta de l'entorn
- Comunicació i llenguatges

ACTIVITAT

■ Descripció de l'activitat

El país de l'ós bru és l'excusa perfecte per descobrir alguns elements mitjançant el tacte. Palpem elements coneguts, sorprenents, nous, freds, rugosos, tous, llisos... per tal de descobrir la gran diversitat que ens amaga la natura, utilitzant bàsicament el sentit del tacte i la capacitat de deducció dels infants.

MATERIALS

■ Maleta pedagògica:

- Bosses de roba amb els objectes específics.
- Kit de troncs (mostra d'espècies d'arbres pirinencs) amb imatges digitals de suport.
- Kit de pells (ovella, porc senglar i cabirol).
- Tapa ulls.
- Fauna salvatge del Parc Nacional. Mamífers. Manual Interactiu de descoberta.

OBJECTIUS I CONTINGUTS D'APRENTATGE

■ Capacitats

Aprendre a pensar i comunicar

- Pensar, crear i elaborar explicacions.
- Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà dels diversos llenguatges.

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa

- Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.

■ Objectius d'aprenentatge

- Identificar objectes del medi natural mitjançant el tacte.
- Diferenciar i expressar les qualitats tàctils dels diferents elements.
- Entendre la importància de la vista per als humans.

■ Continguts d'aprenentatge

- Textures i formes dels elements naturals.
- Reconeixement de qualitats que es perceben a través del tacte.
- Diversitat d'elements en la natura.
- Expressió i comunicació.

QUÈ CAL SABER?

■ El tacte i els animals:

Els humans tenim el sentit del tacte ubicat especialment a la pell on uns receptors envien la informació al cervell. No és un dels sentits més desenvolupats, ja que la vista sovint s'avança a facilitar-nos la informació que necessitem.

El sentit del tacte en molts animals és de vital importància, ja que estan dotats de curiosos receptors que els permeten potenciar aquest sentit.

Us presentem alguns exemples curiosos:

Vibrisses: Els gats i altres mamífers utilitzen uns pèls molt especialitzats anomenats vibrisses que amplifiquen la capacitat d'aquest sentit. La geneta n'és un important exemple, ja que disposa d'unes vibrisses amb tanta sensibilitat, que és capaç de detectar els batecs del cor de les seves preses una vegada capturades.

Detecció d'ones sísmiques: La major part d'espècies que habiten sota terra, com el cas dels talps o musaranyes, poden arribar a detectar petites ones sísmiques efectuades per altres congèneres que realitzen donant petits cops de cap a les galeries.

Detecció d'onades: És el cas de la llúdriga, que és capaç de detectar les ones produïdes pels peixos que neden en les aigües del riu, per tal de detectar-ne la ubicació.

Tacte vital per a les relacions socials: Els dofins per exemple es desplacen en grup mantenint contacte físic constant, i els primats tenen un sentit del tacte amb un notori protagonisme, ja que la major part de les seves espècies (sobretot les més evolucionades) presenten un comportament social amb una marcada estructura jeràrquica i les relacions entre els individus de cada grup s'estableixen i mantenen mitjançant un estret i persistent contacte físic, amb acarícies i fins i tot abraçades.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

■ Dinàmica inicial

Abans de l'inici de l'activitat convé plantejar aquesta pregunta.

Què en sabem del tacte? És un sentit prioritari en les nostres vides? Quan és que li donem importància de veritat? Potser quan ens falten els altres sentits?

És imprescindible dir als nens que han de portar de casa un element petit, que hi càpiga a dins la mà tancada, i que serà sorpresa, no ho podran dir a ningú. Podrà ser un botó, un ninotet, una pedra, una fulla, un cotxe petit...

El dia de l'activitat l'han de portar a l'escola, però sobretot sense ensenyar-ho a ningú!

■ Desenvolupament de l'activitat

Fase de preparació

El responsable de l'activitat prepara les bosses amb els diferents elements i els kits variats:

- Bossa 1: Nous senceres/rossegades.
- Bossa 2: Pinyes senceres/menjades d'esquirol/picades per Picot
- Bossa 3: Llana d'ovella.
- Bossa 4: Còdols de riu, pedres cantelludes, diferents tipus de roques...
- Kit de pells: Ovella, Cabirol i Porc Senglar.
- Kit de troncs: Escorces dels arbres més representatius del territori ós (avet, pi, roure, bedoll)
- Tapa ulls.

Per iniciar l'activitat es proposa als nens que vagin a la motxilla a buscar el seu "tresor" i guardant-lo dins les mans perquè ningú el vegi, s'asseuen en una rotllana amb les mans al darrera.

Els hi diem que sense ensenyar-lo, i amb les mans i l'objecte al darrera, diguin quina cosa han portat (un cotxe, una pedra...) i després de fer la ronda, anem passant els objectes per l'esquena.

D'aquesta manera, molt a poc a poc, cada vegada que diem canvi, els nens passen l'objecte que toquen però no veuen, al company del costat.

Mentre els anem passant, els hi diem que toquin, palpin, que intentin pensar si és el "botó de la Maria" o potser el "Playmobil del Ricard". Però sempre, sense mirar. Així ho anem fent, fins que arribem al nostre objecte.

A partir d'aquí procedim a mostrar el nostre objecte a tothom, i deixem un espai per expressar sensacions viscudes. "Hi havia una pedra molt freda!", "el ninotet de la Laia era molt suau!", "el botó de la Maria semblava més petit quan el tocaves!"..

Fase de realització

Després d'aquesta manera d'introduir l'activitat, comencem a explicar que a partir del tacte, que ja el tenim despert, anem a conèixer el País de l'Ós Bru.

Però ho farem a poc a poc, de forma conduïda i lenta.

- **Ens apropem als boscos de l'ós bru:** Primer és important saber que l'ós bru viu entre boscos i prats pirinencs, i que els arbres que viuen en aquell territori són ben diferents els uns dels altres. A l'estiu és fàcil veure que cadascun d'ells té una fulla amb un verd i una forma concreta, que quan surten els fruits són de formes i colors diferents, que quan arriba la tardor les fulles es tenyeixen de colors diversos, groc, vermell, marró... Però quan és hivern, i només tenim el tronc de l'arbre despallat, és quan és més difícil poder-ne reconèixer l'espècie.

És per això que anem passant els troncs dels diferents arbres pirinencs (avet, pi, roure, bedoll) i els anem tocant. N'hi ha que són fins, n'hi ha de rugosos, alguns tenen l'escorça fixada i en d'altres es desprèn amb facilitat...

No és important aprendre'n el nom, sinó percebre'n les diferències.

Aquesta part es pot fer amb els ulls tapats o no, en funció del nombre de nens que tenim i de les característiques o edat dels participants.

Aquesta part de l'activitat es complementarà si es creu oportú, mostrant les imatges digitals de cada una de les espècies.

- **Ens apropem a la fauna que hi habita.** En els boscos dels arbres que hem conegut hi habiten nombrosos animals, dels quals ara en coneixerem alguns d'ells, amb l'ajuda del tacte. Tot seguit es passarà el kit de pells dels animals.

Ben sovint els nens qüestionen el fet de tenir pells (els heu matat?, els heu caçat?). És important explicar que aquests animals s'han trobat atropellats i que s'han aprofitat per donar a conèixer als nens. No mataríem mai un animal per tal de fer una activitat!

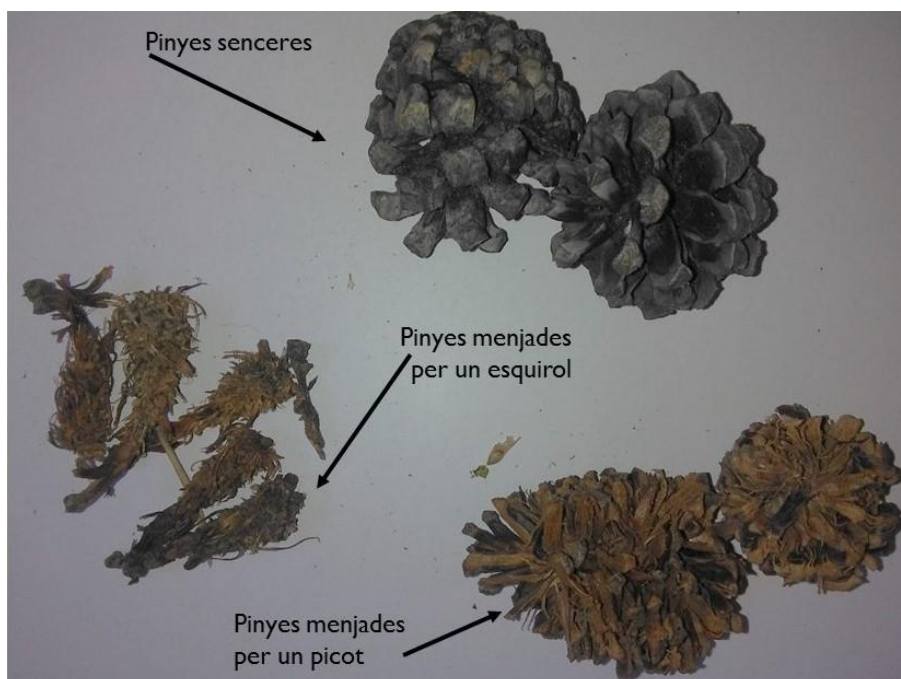
La idea és, amb l'ajuda de les imatges de fauna de les guies de la maleta pedagògica, que vagin passant les pells i les vagin tocant.

Igual que la primera part, es pot fer amb els ulls oberts, tancats o tapats, segons el criteri de la mestre/a. Algunes de les curiositats que es poden anar explicant mentre es toquen són:

- Ovella: És un pèl molt suau que utilitzem per a fer-nos roba. A l'estiu, les ovelles es "xollen", just abans de pujar-les a la muntanya, perquè estiguin més fresquetes.
- Cabirol: Té un pèl suau, que canvia segons l'època de l'any. El d'hivern és ben gruixut i buit per dins (com un macarró) per tal d'aïllar-se de les fredes temperatures.
- Porc senglar: Pell aspra, gruixuda, amb un toc desagradable. És així per fer front a les rascades d'esbarzers i rostolls al moure's pel bosc.

- **Ens endinsem al bosc.** En aquesta última part treballem a partir d'unes bosses opaques que ens permeten tocar objectes amb l'efecte sorpresa. El millor és deixar que els nens primer toquin els objectes de cada bossa i que descobreixin per si mateixos. Després ja hi fem referència:
 - Bossa 1: Nous senceres/rossegades.
 - Bossa 2: Pinyes senceres/menjades d'esquirol/picades per Picot
 - Bossa 3: Llana d'ovella.
 - Bossa 4: Còdols de riu, pedres cantelludes i diferents tipus de roques

El procés d'extracció d'informació a partir del sentit del tacte s'ha de realitzar en primer lloc mitjançant el desplaçament de les mans i dits per tot l'interior de la bossa o per les pells i les escorces, per extraure una primera imatge global. En un segon pas analitzem l'objecte amb més detall valorant si es tracta d'un element petit o gran, si és llis o rugós i per tant intentant percebre de què es deu tractar.

És important analitzar les diferents qualitats que es poden percebre a través del tacte.

Fase de síntesi

Per concloure l'activitat fem una dinàmica breu que consisteix a ubicar els elements utilitzats en l'activitat en una taula i amb les bosses buides, es convida als nens (per grups) que omplin cadascuna de les bosses amb unes consignes determinades, per exemple:

- **Bossa buida 1:** Hi posem elements rugosos
- **Bossa buida 2:** Hi posem elements suaus
- **Bossa buida 3:** Hi posem elements més o menys rodons

Amb les bosses plenes d'elements, tornem a fer una ronda perquè tots els nens toquin les bosses opaques i descobreixin quina és quina en funció de les característiques tàctils dels diferents elements.

AVALUACIÓ

Per valorar l'activitat plantegem les següents preguntes:

- Dels elements del país de l'Ós bru, quin és el més suau?
- I el més rugós?
- Quin element us ha agradat més tocar? Perquè?
- I el que menys? Perquè?

D'aquesta manera, fem esmena directa a l'assoliment dels objectius.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES /RECOMANACIONS

1.) El tacte de l'escola:

Preparem bosses opaques del tacte amb elements de l'escola, del pati, de l'aula... que són elements més familiars i coneguts per als nens. Pot ser una bona forma d'endregar els diferents elements segons la sensació del tacte i treballar també els contraris (suau-rugós, arrodonit-punxent) Es poden muntar i desmuntar les bosses diverses vegades, endregant els objectes segons criteris diferents.